
A N N A L E S
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XLIX, 4

SECTIO H

2015

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Wydział Finansów i Ubezpieczeń

BOŻENA FRĄCZEK, KRYSZYNA MITRĘGA-NIESTRÓJ

krystyna.mitrega-niestroj@ue.katowice.pl, bozena.fraczek@ue.katowice.pl

*PKB na mieszkańca jako czynnik wpływający na korzystanie
z ofert lokacyjnych i pożyczkowych rynku alternatywnych usług
finansowych*

GDP *per capita* as the Factor Influencing Use of Deposit and Credit Offers on the Alternative Financial
Services Market

Słowa kluczowe: alternatywne usługi finansowe, czynniki oddziałujące na alternatywne usługi finansowe

Keywords: alternative financial services, factors influencing alternative financial services

Kod JEL: G21

Wstęp

Dynamiczny rozwój rynku finansowego oznacza zarówno rozwój ofert rynku regulowanego, jak i zwiększanie zakresu oraz skali produktów i usług poza rynkiem regulowanym (rynek alternatywnych usług finansowych). Rynek alternatywny jest segmentem zdecydowanie mniej rozpoznany [Wardrop i in., 2015, s. 3], jednak jego wzrastające znaczenie stało się przesłanką wielu badań, w tym koncentrujących się na porównaniu tych dwóch segmentów. Są to zarówno badania lokalne, jak i międzynarodowe [Allen i in., 2012], przeprowadzane najczęściej w wybranym obszarze rynku alternatywnego. Na rozwój każdego z wymienionych obszarów rynku finansowego wpływa wiele elementów. Można je rozpatrywać z perspektywy

korzystających z usług i produktów finansowych oraz z punktu widzenia oferujących te produkty.

Należy zwrócić uwagę, że rynek alternatywny, chociaż staje się coraz ważniejszym elementem rynku finansowego, wciąż jest źle rozumiany i pozostaje niewystarczająco zbadany. Oznacza to zapotrzebowanie na kontynuację badań w tym obszarze.

Celem artykułu jest wstępne rozpoznanie i usystematyzowanie najważniejszych czynników wpływających na podejmowanie decyzji w zakresie korzystania z produktów i usług rynku alternatywnego z punktu widzenia indywidualnych konsumentów finansowych (gospodarstw domowych) oraz zbadanie zależności pomiędzy skalą wykorzystywania podstawowych produktów i usług finansowych (oszczędności i pożyczek) oferowanych przez nieformalne instytucje finansowe w danym kraju i poziomem PKB na mieszkańca. W opracowaniu wykorzystano metodę analizy statystycznej.

1. Czynniki oddziałujące na rozwój alternatywnych usług finansowych – perspektywa popytowa

Alternatywne usługi finansowe (AUF) są oferowane poza regulowanym i nadzorowanym systemem finansowym. Oferta takich usług obejmuje dla przykładu: pożyczki chwilówki, usługi lombardu (*pawnshops* – podobne do leasingu konsumenckiego), pożyczki pod zastaw samochodu, przekazy pieniężne (*money orders*), alternatywne sposoby lokowania oszczędności i inwestycji, jak również dynamicznie rozwijający się obszar finansów społecznościowych (*p2p finance*) lub bankowości p2p (*p2p banking*) [Frączek, Mitręga-Niestrój, 2014, s. 100]. Szczególnie dynamiczny rozwój AUF nastąpił w następstwie światowego kryzysu finansowego, w sytuacji kryzysu zaufania klientów do tradycyjnych instytucji finansowych z jednej strony, a z drugiej – poszukiwania dostępu do tańszych usług finansowych na skutek pogorszenia się sytuacji finansowej gospodarstw domowych. Należy zauważyć, że z perspektywy popytowej można wyróżnić co najmniej dwie główne grupy klientów AUF. Pierwszą grupę stanowią osoby wykluczone z tradycyjnego sektora finansowego – nieubankowieni nieposiadający konta w banku lub niedobankowieni, będący klientami banków, ale równocześnie korzystający z alternatywnych usług finansowych. Do drugiej grupy można zaliczyć przedsiębiorców, nierzadko poszukujących źródeł finansowania działalności innowacyjnej, i inwestorów gotowych alokować kapitał w nowatorskie przedsięwzięcia, oczekujących przy tym wysokich stóp zwrotu.

Alternatywne usługi finansowe mogą zatem z jednej strony wspierać codzienne funkcjonowanie wykluczonych finansowo grup społecznych, szczególnie w krajach rozwijających się (ale nie tylko), z drugiej zaś przyczyniać się do rozwoju przedsiębiorczości, promując nowoczesne, alternatywne mechanizmy finansowania i rozwoju projektów – biznesowych, ale również społecznych i kulturalnych, zwłaszcza w krajach wysokorozwiniętych [*Alternatywne finanse...*, 2015].

W przypadku pierwszej grupy¹ o popycie na AUF decydują przede wszystkim czynniki: ekonomiczne, społeczne, demograficzne i psychologiczne, tkwiące w samych gospodarstwach domowych. Jednymi z najważniejszych wydają się być czynniki ekonomiczne – klienci w tym przypadku poszukują przede wszystkim alternatywnych źródeł finansowania (choć oczywiście rozwija się również segment alternatywnych usług finansowych oferujących alternatywne sposoby lokowania nadwyżek finansowych²). Klientami są głównie osoby o niskich lub średnich dochodach (dla przykładu w Polsce na podstawie *Diagnozy społecznej 2013* można zauważyć, że średnie dochody gospodarstw domowych zadłużonych tylko w firmach pożyczkowych są o ok. 50% niższe niż w przypadku klientów korzystających również z finansowania w ramach tradycyjnego sektora bankowego i SKOK-ów). Należy zauważyć, że niskie dochody gospodarstw domowych skłaniają je do korzystania z AUF dla pokrywania wydatków konsumpcyjnych [*Rynek firm pożyczkowych w Polsce*, 2013, s. 15, 18]. Ku alternatywnym usługom finansowym zwracają się osoby, które cechuje chroniczna nieadekwatność dochodów do wydatków [Tippett, 2011, s. 3]. To nierzadko osoby nieposiadające lub posiadające bardzo niewielkie oszczędności, zaciągające pożyczki w celu spłacania innych zobowiązań, o trudnej historii kredytowej, liczące na możliwość uzyskania szybkiego finansowania cechującego się teoretycznie niższymi kosztami w porównaniu do tradycyjnych usług bankowych (choć w praktyce takie przekonanie może okazać się błędne).

Badania amerykańskie wskazują, że na popyt na AUF wpływają także czynniki społeczno-demograficzne. Klientami takich usług są często osoby młode, gorzej wykształcone, często matki samotnie wychowujące dzieci i osoby niepełnosprawne [*2013 FDIC National Survey...*, 2014, s. 43]. Nierzadko zwrócenie się ku ofercie AUF następuje w sytuacji wystąpienia zdarzeń negatywnych dla finansów gospodarstwa domowego, takich jak utrata lub pogorszenie się warunków pracy, niepowodzenia w samodzielnej działalności gospodarczej oraz zmiany w strukturze gospodarstwa domowego (jak np. rozwód, śmierć współmałżonka, choroba, niepełnosprawność, narodziny dziecka) [Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego..., 2008, s. 4]. Klientów AUF nierzadko cechuje niski poziom edukacji finansowej, niejednokrotnie nie potrafią oni odróżnić banku od np. parabanku i stają się ofiarami – jak pisze J. Cichorska – niezbyt uczciwych i wątpliwych etycznie ofert produktów finansowych [Cichorska, 2013, s. 148]. Niewykluczone jest również oddziaływanie czynników psychologicznych, jak np. stosunek do ryzyka czy skłonność do oszczędzania.

Korzystanie z oferty AUF może skutkować zwiększeniem poziomu zadłużenia gospodarstwa domowego, szczególnie w sytuacji trudności z zarządzaniem domowym budżetem spowodowanej niskim poziomem edukacji finansowej. Pogarszanie się sytu-

¹ Dalsza analiza w pracy zostanie poświęcona gospodarstwom domowym, a nie podmiotom gospodarczym czy inwestorom.

² Należy zwrócić uwagę, że oddziałujące tutaj czynniki na wybory klientów do AUF mogą się różnić w stosunku do klientów poszukujących finansowania.

acji finansowej gospodarstwa domowego i wzrastające jego uzależnienie od AUF może prowadzić do trwałego wykluczenia finansowego z tradycyjnego sektora finansowego i utrudniać np. zdobycie nowej pracy, założenie własnej działalności gospodarczej, a nawet prowadzić do trwałej marginalizacji i pogłębiania ubóstwa określonych grup społecznych, nie tylko w krajach rozwijających się, ale też wysokorozwiniętych.

Przedstawione powyżej wybrane czynniki oddziałujące na wybór AUF są czynnikami skali mikro. Warto również dokonać analizy czynników skali makro, które mogą wpływać na rozwój AUF, czemu zostanie poświęcona dalsza część artykułu.

2. Analiza skali wykorzystywania podstawowych obszarów usług alternatywnych (oszczędności i pożyczek) na świecie

Na podstawie danych ze 142 krajów z 2012 r. [*The Little Data Book on Financial Inclusion*, 2012] dokonano analizy w zakresie uczestniczenia indywidualnych konsumentów finansowych w rynku alternatywnych rozwiązań w obszarze oszczędności i pożyczek. Dokonano podziału krajów na kilka grup w zależności od wielkości odsetka respondentów korzystających z produktów i usług świadczonych przez nieformalne instytucje finansowe (oferty rynku alternatywnego). Tab. 1 przedstawia dane do analizy wpływu wielkości PKB na stopień korzystania z oszczędnościowych produktów rynku alternatywnego.

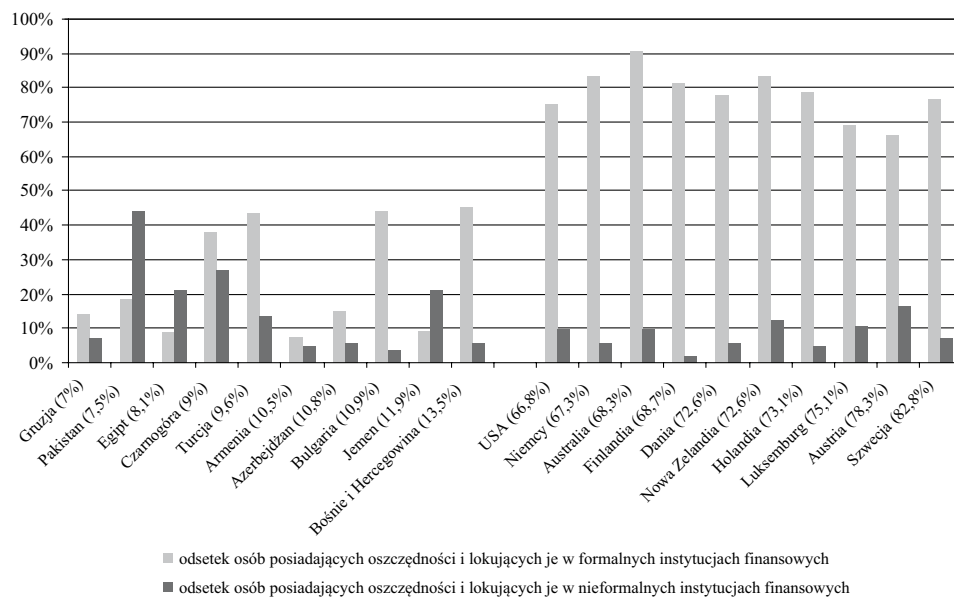
Wstępna analiza danych zawartych w tab. 1 sugeruje istniejącą zależność pomiędzy poziomem rozwoju kraju a stopniem korzystania z usług rynku alternatywnego. Jest to zauważalne przede wszystkim w krajach o niskim dochodzie, gdyż im niższy dochód PKB na mieszkańca, tym więcej indywidualnych konsumentów finansowych korzysta z rynku rozwiązań alternatywnych (zależność odwrotnie proporcjonalna). Tak wyraźnej tendencji nie wykazują jednak kraje o wysokim dochodzie.

Tab. 1. Zależność pomiędzy poziomem PKB na mieszkańca a stopniem korzystania z alternatywnych produktów oszczędnościowych

Odsetek osób korzystających z ofert lokacyjnych nieformalnych instytucji finansowych	Liczba krajów	Charakterystyka pod kątem PKB na mieszkańca
0–1%	15	27% krajów o wysokim dochodzie 67% krajów o średnim dochodzie 7% krajów o niskim dochodzie
1,1–5%	62	32% krajów o wysokim dochodzie 56% krajów o średnim dochodzie 11% krajów o niskim dochodzie
5,1–10%	45	29% krajów o wysokim dochodzie 51% krajów o średnim dochodzie 20% krajów o niskim dochodzie
powyżej 10%	20	25% krajów o wysokim dochodzie 30% krajów o średnim dochodzie 45% krajów o niskim dochodzie

Źródło: opracowanie własne.

Dane przedstawione na rys. 1 dodatkowo zwracają uwagę na to, że w krajach, w których mniejsza liczba osób posiada oszczędności, zdecydowanie częściej korzysta się z ofert rynku alternatywnego niż w krajach, w których ponad połowa społeczeństwa posiada oszczędności.

Rys. 1. Kraje o najniższych (10) i najwyższych (10) odsetkach osób posiadających oszczędności wraz z uwzględnieniem sposobu ich alokacji

* w każdym nawiasie znajduje się odsetek ankietowanych posiadających oszczędności w poszczególnych krajach

Źródło: opracowanie własne.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że wszystkie kraje z pierwszej grupy należą do średniorozwiniętych (o średnim dochodzie na mieszkańca od 1,05 tys. USD do 9,86 tys. USD), podczas gdy wymienione kraje drugiej grupy należą do czołówek krajów wysokorozwiniętych (ze średnim dochodem na mieszkańca powyżej 40 tys. USD, z wyjątkiem Nowej Zelandii – prawie 30 tys. USD).

Chcąc zweryfikować tezę o zależności poziomu PKB na mieszkańca danego kraju oraz skali korzystania w tym kraju z alternatywnych form oszczędzania, rozumianych jako oszczędności w nieformalnych instytucjach finansowych, wyznaczono współczynnik zbieżności Czuprowa.

Tab. 2. Tablica korelacyjna przedstawiająca relacje pomiędzy poziomem PKB na mieszkańca a stopniem korzystania z alternatywnych produktów oszczędnościowych

Odsetek osób korzystających z ofert lokacyjnych nieformalnych instytucji finansowych		Charakterystyka pod kątem PKB na mieszkańca			Suma
		liczba krajów o wysokim dochodzie	liczba krajów o średnim dochodzie	liczba krajów o niskim dochodzie	
0–1%	liczebność obserwowana	4	10	1	15
	liczebność oczekiwana	4,436619718	7,816901408	2,746478873	
1,1–5%	liczebność obserwowana	20	35	7	62
	liczebność oczekiwana	18,33802817	32,30985915	11,35211268	
5,1–10%	liczebność obserwowana	13	23	9	45
	liczebność oczekiwana	13,30985915	23,45070423	8,23943662	
powyżej 10%	liczebność obserwowana	5	6	9	20
	liczebność oczekiwana	5,915492958	10,42253521	3,661971831	
Suma		42	74	26	142

Na podstawie danych zawartych w tab. 2 wielkość $\chi^2=13,69^3$, natomiast współczynnik Czuprowa wynosi 0,20. Wartość współczynnika Czuprowa oznacza bardzo słabą zależność pomiędzy badanymi zmiennymi⁴.

Źródło: opracowanie własne.

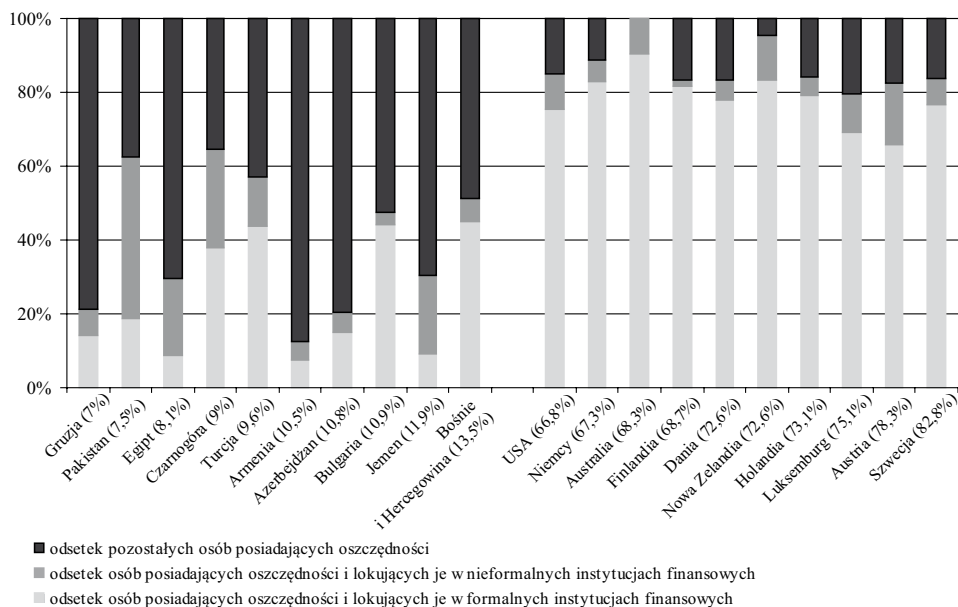
Należy podkreślić, że dokonana analiza w obszarze oszczędności nie odnosi się do poziomu oszczędności tylko do liczby korzystających z poszczególnych rozwiązań. Dla rynków finansowych istotna jest także informacja, że w krajach o niskim dochodzie istnieje jeszcze spora grupa osób, która nie alokuje swoich oszczędności. Potwierdza to zestawienie ankietowanych posiadających oszczędności, w podziale na lokujących w formalnych instytucjach finansowych, w nieformalnych instytucjach finansowych oraz pozostałych.

Dane zawarte na rys. 2 wskazują, że istnieje jeszcze pewien potencjał reprezentowany przez oszczędzających, który może być „zagospodarowany” zarówno przez formalne, jak i nieformalne instytucje finansowe. Dodatkowo można zauważyć, że w krajach najslabiej rozwiniętych i w tych, gdzie najmniej osób posiada oszczędności, istnieje zdecydowana większość oszczędzających, którzy nie zdecydowali się jeszcze na obszar alokacji swoich zasobów pieniężnych.

W przypadku badań przeprowadzonych w obszarze pożyczania pieniędzy także dokonano podziału 142 krajów na kilka grup w zależności od liczby osób (% ankietowanych), którzy pożyczali pieniądze w nieformalnych instytucjach finansowych (tab. 3).

³ Przy wyznaczaniu współczynnika Czuprowa jest wykorzystywany wynik testu chi-kwadrat (χ^2) pomiędzy zmiennymi.

⁴ Współczynnik zbieżności Czuprowa przyjmuje wartości z przedziału $<0,1>$. Wartość współczynnika równa 0 oznacza brak zależności, natomiast wartość współczynnika równa 1 oznacza, że występuje zależność funkcyjna.

Rys. 2. Struktura osób posiadających oszczędności z uwzględnieniem obszaru alokacji środków w krajach o najniższych (10) i najwyższych (10) odsetkach osób posiadających oszczędności

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 3. Zależność pomiędzy poziomem PKB na mieszkańca a częstotliwością korzystania z pożyczek w nieformalnych instytucjach finansowych

Odsetek ankietowanych pożyczających pieniądze w nieformalnych instytucjach finansowych	Liczba krajów	Charakterystyka pod kątem PKB na mieszkańca
0–1%	27	66,7% krajów o wysokim dochodzie 29,6% krajów o średnim dochodzie 3,7% krajów o niskim dochodzie
1,1–5%	77	23,4% krajów o wysokim dochodzie 63,6% krajów o średnim dochodzie 13% krajów o niskim dochodzie
5,1–10%	26	15,4% krajów o wysokim dochodzie 46,2% krajów o średnim dochodzie 38,5% krajów o niskim dochodzie
powyżej 10%	12	16,7% krajów o wysokim dochodzie 41,7% krajów o średnim dochodzie 41,7% krajów o niskim dochodzie

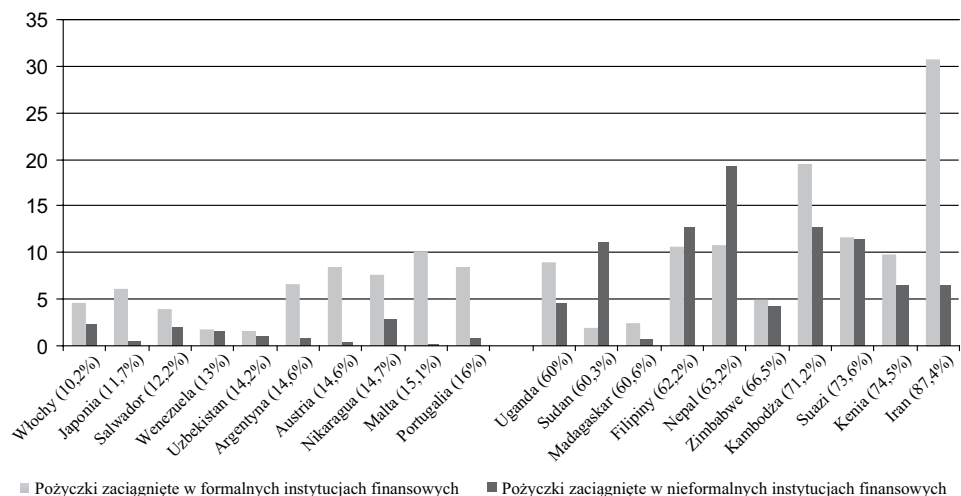
Źródło: opracowanie własne.

Podobnie jak w przypadku oszczędności, tak i w przypadku pożyczania pieniędzy przez indywidualnych konsumentów finansowych można zauważyć, że istnieje odwrotnie proporcjonalna zależność pomiędzy poziomem rozwoju kraju a stopniem korzystania z usług rynku alternatywnego. Wspomniana zależność dotyczy, podobnie jak w przypadku oszczędności, głównie krajów o niskim dochodzie. Im niższy

dochód PKB na mieszkańca, tym więcej indywidualnych konsumentów finansowych decyduje się na pożyczanie pieniędzy w nieformalnych instytucjach finansowych. Potwierdza to zarówno wzrastający udział krajów o niskim dochodzie na mieszkańca w poszczególnych grupach krajów zaprezentowanych w tab. 3, jak i największy udział krajów o niskim dochodzie w grupie charakteryzującej się najwyższym udziałem osób pożyczających pieniądze w nieformalnych instytucjach finansowych (ponad 10% respondentów w danym kraju).

Tym razem także w odniesieniu do krajów o wysokim dochodzie PKB na mieszkańca można zauważyć pewną prawidłowość. W zdecydowanej większości tych krajów nie więcej niż 1% ankietowanych pożycza pieniądze w nieformalnych instytucjach finansowych, zaś zdecydowaną mniejszość wśród krajów o wysokim poziomie PKB na mieszkańca stanowią kraje, w których ponad 10% ankietowanych pożycza pieniądze, korzystając z rozwiązań alternatywnych (czyli w nieformalnych instytucjach finansowych).

W kolejnym etapie badań, biorąc pod uwagę dwa główne źródła pożyczek pieniężnych, tj. formalne instytucje finansowe i nieformalne instytucje finansowe, wyszczególniono 10 krajów o najniższym i 10 krajów o najwyższym odsetku osób pożyczających pieniądze i porównano odsetek osób korzystających z kapitałów wymienionych wcześniej trzech grup pożyczkodawców. Rys. 3 nie potwierdza zdecydowanych zależności odnoszących się do grup krajów o skrajnych odsetkach osób pożyczających pieniądze a źródłem tych pożyczek. Społeczeństwa poszczególnych krajów zdecydowanie chętniej zaciągają pożyczki w formalnych instytucjach finansowych.

Rys. 3. Kraje o najniższych (10) i najwyższych (10) odsetkach osób pożyczających pieniądze

* w każdym nawiasie znajduje się odsetek respondentów pożyczających pieniądze w formalnych lub nieformalnych instytucjach finansowych, względnie u rodziny lub przyjaciół

Źródło: opracowanie własne.

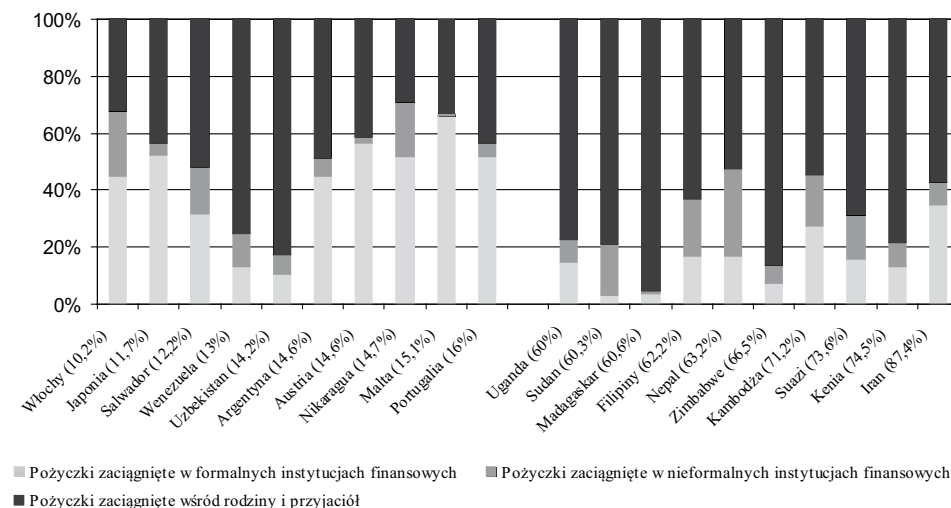
Tab. 4. Tablica korelacyjna przedstawiająca zależność pomiędzy poziomem PKB na mieszkańca a częstotliwością korzystania z pożyczek w nieformalnych instytucjach finansowych

Odsetek osób pożyczających pieniądze w nieformalnych instytucjach finansowych		Charakterystyka pod kątem PKB na mieszkańca			Suma
		liczba krajów o wysokim dochodzie	liczba krajów o średnim dochodzie	liczba krajów o niskim dochodzie	
0–1%	liczebność obserwowana	18	8	1	27
	liczebność oczekiwana	7,985915493	14,07042254	4,943661972	
1,1–5%	liczebność obserwowana	18	49	10	77
	liczebność oczekiwana	22,77464789	40,12676056	14,09859155	
5,1–10%	liczebność obserwowana	4	12	10	26
	liczebność oczekiwana	7,690140845	13,54929577	4,76056338	
powyżej 10%	liczebność obserwowana	2	5	5	12
	liczebność oczekiwana	3,549295775	6,253521127	2,197183099	
Suma		42	74	26	142

Na podstawie danych zawartych w tab. 4 wielkość $\chi^2=34,69$, natomiast współczynnik Czuprowa wynosi 0,31. Wartość współczynnika Czuprowa oznacza słabą zależność pomiędzy badanymi zmiennymi.

Źródło: opracowanie własne.

Można jednak zauważyć, że w kilku krajach o największej liczbie osób pożyczających pieniądze częściej zaciągane są pożyczki w nieformalnych instytucjach finansowych. Odnosząc się do zależności pomiędzy częstotliwością korzystania z ofert pożyczkowych formalnych i nieformalnych instytucji finansowych a rozwojem danego kraju mierzonego za pomocą PKB na mieszkańca, także nie odnotowano bardzo wyraźnej zależności. Owszem, gdyby przeanalizowano kraje o najwyższym

Rys. 4. Struktura głównych źródeł pożyczek w krajach o najniższych (10) i najwyższych (10) odsetkach osób pożyczających pieniądze

Źródło: opracowanie własne.

i najniższym PKB na mieszkańca zależność wskazująca na niższy odsetek korzystających z pożyczek w nieformalnych instytucjach finansowych w krajach o najwyższym dochodzie na mieszkańca byłaby wyraźniejsza. Analiza wszystkich 142 krajów nie jest już tak jednoznaczna. Potwierdza to niski współczynnik zbieżności Czuprowa uwzględniający jako zmienne poziom PKB na mieszkańca oraz odsetek osób w danym kraju pożyczających pieniądze w nieformalnych instytucjach finansowych.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że problem pożyczania pieniędzy jest szczególnie z uwagi na możliwość korzystania z zasobów finansowych rodziny lub przyjaciół.

Zakończenie

Rynek alternatywnych usług finansowych jest niewątpliwie jednym z dynamiczniej rozwijających się segmentów rynku finansowego, co niestety nie idzie w parze z rozpoznaniem tego rynku, dlatego cenna może okazać się każda próba podjętej analizy chociażby jego fragmentu.

Analizując czynniki wpływające na stronę popytową, w przypadku alternatywnych usług finansowych zwykle wyróżnia się przede wszystkim czynniki ekonomiczne, jednak ważne są także czynniki społeczne, demograficzne, a nawet psychologiczne.

Podjęta w artykule próba wychwycenia prawidłowości występujących na rynku podstawowych produktów rynku alternatywnych usług finansowych w powiązaniu z PKB/mieszkańca wskazuje, że poszczególne analizy nie dają jednoznacznych wyników. Oznacza to, że na analizowane obszary w poszczególnych krajach, w ramach których szukano zależności, wpływa wiele zróżnicowanych czynników, dlatego problem wymaga dalszej analizy. Niezbędne są dalsze pogłębione badania w analizowanym obszarze oraz kolejne analizy uwzględniające inne czynniki mogące przyczynić się do rozwoju rynku alternatywnych usług finansowych.

Bibliografia

- 2013 *FDIC National Survey of Unbanked and Underbanked Housholds*, Federal Deposit Insurance Corporation, October 2014.
- Allen F., Carletti E., Oian J., Valenzuela P., *Financial Intermediation, Markets, and Alternative Financial Sectors*, 2012, <http://ssrn.com/abstract=2029082> lub <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2029082> [data dostępu: 10.06.2015].
- Alternatywne finanse coraz bardziej popularne w Europie*, Portal Innowacji, 25 lutego 2015, www.pi.gov.pl/PARP/chapter_86197.asp?soid=409014B9895042529F9AF7D263B87F5A [data dostępu: 10.06.2015].
- Cichorska J., *Shark Lending and Limit's of Prudential Banking Regulation in the Area of Consumer Loans*, [w:] G. Hofbauer (ed.), *Challenges, Research and Perspectives*, EFA, Berlin 2013.
- Frączek B., Mitręga-Niestrój K., *Edukacja finansowa wobec rozwoju rynku alternatywnych usług finansowych*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H” 2014, Vol. XLVIII.
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Kredyty a wykluczenie społeczne w społeczeństwie dobrobytu”, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej (2008/C 44/19).

Rynek firm pożyczkowych w Polsce, PwC Polska, 2013.

The Little Data Book on Financial Inclusion, The World Bank, Washington 2012.

Tippett R.M., *Undermining Economic Security. Use of Alternative Financial Services in Virginia*, Demographics & Workforce Group, Weldon Cooper Center, University of Virginia.

Wardrop R., Zhang B., Rau R., Gray M., *Moving Mainstream. The European Alternative Finance Benchmarking Report*, University of Cambridge, February 2015.

GDP per capita as the Factor Influencing Use of Deposit and Credit Offers on the Alternative Financial Services Market

The article discusses the problem of the alternative financial services market functioning. This type of financial services is offered outside the regulated and supervised financial system. The aim of the article is a preliminary recognition and systematization of the most important factors influencing the decisions taken by individual financial consumers regarding the products and services of the alternative market. The article also aims to conduct the comparative analysis with regard to the use of the basic alternative financial services in countries with different levels of economic developments. The attempt made in the article of detecting appearing regularities on the market of basic alternative financial services in relation to the GDP per capita shows that the analysis is not giving explicit results and further research is required.

PKB na mieszkańca jako czynnik wpływający na korzystanie z ofert lokacyjnych i pożyczkowych rynku alternatywnych usług finansowych

Artykuł podejmuje problem funkcjonowania rynku alternatywnych usług finansowych, czyli usług oferowanych poza regulowanym i nadzorowanym systemem finansowym. Celem jest wstępne rozpoznanie i usystematyzowanie najważniejszych czynników wpływających na podejmowanie decyzji w zakresie korzystania z produktów i usług rynku alternatywnego z punktu widzenia indywidualnych konsumentów finansowych oraz przeprowadzenie analizy porównawczej w zakresie wykorzystywania podstawowych produktów i usług finansowych oferowanych przez instytucje formalnego i alternatywnego rynku finansowego w krajach o zróżnicowanym poziomie gospodarczym. Podjęta próba wychwycenia prawidłowości występujących na rynku podstawowych produktów rynku alternatywnych usług finansowych w powiązaniu z PKB na mieszkańca wskazuje, że poszczególne analizy nie dają jednoznacznych wyników i wymagane są dalsze badania.